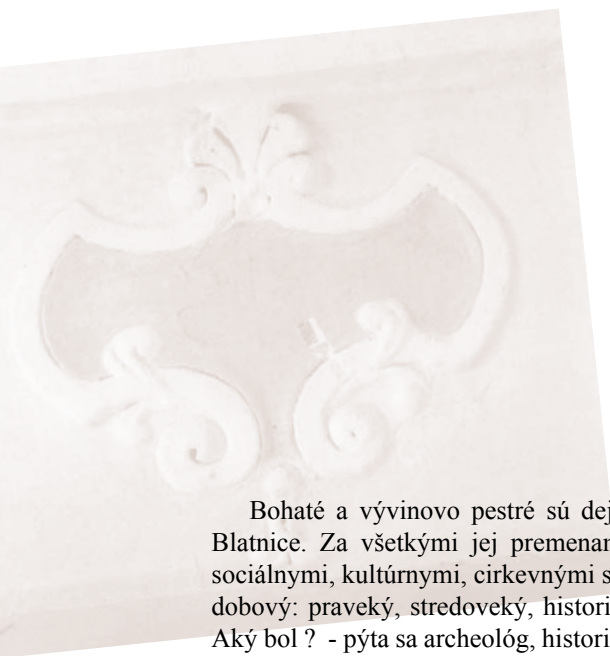

Slovo na záver

Bohaté a vývinovo pestré sú dejiny Nitrianskej Blatnice. Za všetkými jej premenami: prírodnými, sociálnymi, kultúrnymi, cirkevnými stojí človek. Ten dobový: praveký, stredoveký, historický, novoveký. Aký bol? - pýta sa archeológ, historik, mediavelista, moderný kultúrny pracovník, bežný človek, súčasný občan, sebavedomý i dnešný Blatničan. Zaiste to bol človek úžasnej vôle, horlivosti a tvorivosti, človek spoločenský, človek rodiny, osady i spoločenstva dediny, mestečka, poddaný i slobodný sedliak, našinec i prišelec, dolujúci v hĺbinách zeme, presídlenec hľadájúci obživu, usadený sedliak-roľník, správca zeme i jej majiteľ, gazda s neobyčajným remeselníckym nadaním, žena - matka, ochrankyňa rodinného krbu, vychovávateľka zdravých pokolení, žena tvorivých schopností pri pestovaní krásy: obydlia, detí...

Neidealizujem, len sa inšpirujem mnohorakými pohľadmi na dejiny tejto obce a farnosti, mnohorakými historickými faktami a udalosťami - až do 21. storočia, ktoré tak výrazne poznačovali tvorivého zdvihu a ducha napredovania Nitrianskej Blatnice. Zaujímam sa v tomto historickom procese genius loci, ten fenomén všetkých zmien a premien, ktorý vyžaroval, zjednocoval, priťahoval a bol tým stálym bodom, okolo ktorého sa rozrastala tá nepretržitá, tá láskavá i vzdorná kontinuita dobra a krásy, ktoré vyústili do dnešnej podoby Nitrianskej Blatnice.

Celé okolie Nitrianskej Blatnice dýcha bohatými dejinami, čoho svedkom sú archeologické nálezy, odkryté osídlenia, pochovávaní mŕtvych a slávenia života, stavebné pamiatky, historické písomnosti - dokumenty. Teda materiálne hodnoty, prepojené kultúrno-duchovnými hodnotami, príroda zošľachtená a zasiahnutá ľudským záujmom, zveľadenou pôdou, cestami i chodníkmi, slovesná a ľudová kultúra, preniknutá túžbami i pravdou citlivého rodáka Nitrianskej Blatnice.

Pri tomto historickom pohľade nemôžeme obísť starobylú Rotundu sv. Juraja, kostolík, pútnické miesto. Nemôžeme takto obísť počiatky a rozvoj christianizácie tohto regiónu, ba celého Slovenska, teda počiatky kresťanstva na našom a na konkrétnom území regiónu Nitrianskej Blatnice. A v tejto súvislosti musíme priznať, že všetky rozvojové architektonické, sídliskové, poľnohospodárske, sociálne, rodové (šľachtické) a rodinné i osobné aktivity sú následné, alebo priamo súvisiace s náboženskou, obradovou i zvykovou kultúrou.

Kresťanstvo podstatne a citeľne zasiahlo život všetkých vrstiev obyvateľov našej vlasti - aj šľachtu, aj nižšie zemianske stavy, aj slobodného sedliaka, aj kupca, aj poddaného želiara. Stredoveký svet, lebo ten je rozhodujúci pre Blatnicu, mal svoje hierarchické usporiadanie. Ale ono nebránilo rozvoju každého stavu. Zaiste sociálne vzťahy neraz boli kruté, tvrdé, nespravodlivé, surové a menlivé. Lenže kresťanstvo do týchto vzťahov vstupovalo a ich poľudšťovalo, zjemňovalo, pretváralo láskou k blížnemu, Kristovou láskou utrpenia - a spravodlivosti. Nemožno pritom zabúdať na vplyv čítania a poznávania životov svätých a svätíc v každodennom náboženskom živote, na legendy a symboliku svätých, ktoré vošli do ľudovej kultúry.

Cirkevný kalendár osobitne zasiahol ľudový život, lebo rešpektoval roľníkov i prácu a prirodzený rytmus ročných období. Úcta k svätým vychádzala z ich príkladného cnostného a hrdinského života a smrti. Úcta k relikviám svätých a vzývanie svätých sa šírilo aj v začiatkoch christianizácie našich predkov a osobitne v ranom stredoveku. Kult sv. Juraja, mučeníka, vojaka zo 4. storočia sa rozšíril a prišiel k nám z Východu.

Sviatok sv. Juraja v našej náboženskej kultúre sa spája s jarou, so vzkriesením prírody. Právom, veď samotné meno vo svojej etymológii (z gréc. geos -

zem a orge - stavať; georgos - roľník) to vyjadruje. Známe je na sv. Juraja posväcovanie ozimín, budúcej úrody. Aj „juričky“ - lastovičky odvodzujú svoje pomenovanie od sv. Juraja, sú zvestovateľkami jari

Rotunda, kostolík sv. Juraja, označený ako významná archeologická pamiatka, ľudovo nazývaný „Jurko“, vzdialený pár kilometrov od Nitrianskej Blatnice, sa architektonicky radí medzi veľkomoravské stavby, ako to vidieť aj v neďalekom Ducovom. Naozaj, najnovšie vykopávky z blízkej Bojnej ešte z čias Pribinových priam historickosť tohto miesta preduroujú.

Historici a archeológovia presne identifikujú fázy výstavby a opravy kostolíka od 9. storočia po 13. storočie, potom do 17. storočia (1655), 18. storočia - po najnovšie úpravy. Historici hovoria aj o prístavbe pustovne, opisujú stredoveké osídlenie okolo kostolíka. Uvádzajú záujem o kostolík sv. Juraja zo strany Cirkvi, zo strany šľachty ako donátorov kostola, zo strany františkánskej rehole a i. A čo skoro všetci historici pripomínajú je to, že ide o sakrálny priestor, o tradičné púte, teda o verejný prejav náboženskej úcty a slávenia. Práve tento sakrálny priestor je typický a neoddeliteľne patriaci k Nitrianskej Blatnici. Ak je pravda, že kostolík sv. Juraja plnil úlohu farského kostola, o to viac vyznieva jeho duchovno-kultúrna hodnota, aj to, že sa stal trvalým pútnickým miestom. Nebudem sa opakovať, ak zdôrazním, že v ľudovej nábožnosti našich predkov, ale aj v našich časoch, zohrali osobitnú kultúrnu a duchovnú úlohu práve pútnické miesta (a na Slovensku je ich pomerne dost!). V našej ľudovej kultúre jestvuje veľa dôkazov o posvätnosti času, miesta, predmetov a i. V čom potom väzí tá nepretržitá tradícia púti k sv. Jurajovi? V čom väzí tá posvätnosť miesta kostolíka sv. Juraja? Úcta ľudí zo širokého okolia, ľudí rôznych povolání a veku, rôznych pováh, názorov a záujmov, ktorí sa spoločne i jednotlivito uberajú v najbližšiu nedeľu okolo sviatku tohto svätca, ale aj po celý rok? Odpoviem krátko: v zbožnosti a viere v nadprirodzený božský princíp pomoc a ochrany. To nie je pudový inštinkt, ani nanútená povinnosť, ale sila kresťanskej viery a prítomnosť Boha, ktorého sprostredkovateľom je sv. Juraj. Musíme – aj keď sme ako kritickí – priznať tomuto duchovnému fenoménu istoty prežívanej pravdy. Nechcem rozvíjať sociálno-kultúrny dosah tohto kultu sv. Juraja. O tom viac hovoria stredoveké chrámy a kláštory, ktoré sa podieľali na vedomostnom i hmotnom vzostupe našich predkov. Aj záujem Bratstva sv. Františka z Hlohovca o pôsobenie v priestoroch kostolíka sv. Juraja je prejavom úprimného šírenia stálej duchovnej obnovy a vzostupu náboženského života. Podobne aj úsilie udržať pri živote príslušnú školu, čo je naozaj znakom skutočného vzdelanostného pôsobenia Cirkvi v tomto regióne. Lenže tradícia a úcta k sv. Jurajovi hovorí aj o tom, že ľudová

zbožnosť aj v podobe púti a spoločných a verejných modlitieb vytvárala existenciálnu istotu veriacich ľudí, lebo im dávala duchovnú silu, nádej a útechu aj v zložitých a často zúfalých životných situáciách (vojen, chorôb, neúrody, hladu). Ľudová zbožnosť (ktorú neobyčajne oceňoval pápež Ján Pavol II., a ktorú terajší Svätý Otec Benedikt XVI. považuje za osobitnú spiritualitu), sa javí ako autentický prejav toho, že Kristova zvesť a učenie Cirkvi, ktoré nadobúdalo rôzne prejavy a formy, zapustilo hlboké korene a pretváralo vedomie našich predkov a viedlo ich k dobru a kráse. Tak to robí aj dnes. V istom zmysle je potešiteľné aj to, že svätajurská tradícia púti sa dopĺňa a nadstavuje aj kultom solúnskych bratov, sv. Cyrila a Metoda, ich kresťanskej misie. Tieto púte sú prejavom hrdosti na naše bohaté kresťanské a národné dejiny. Tento jav svojou spontánnosťou vychádza z toho istého prameňa – z christianizácie našich predkov. Pritom nevytláča kult sv. Juraja, ale naopak ho prepája do prvotného zdroja pôsobenia Cirkvi na Slovensku.

Bohaté a pestré sú dejiny Nitrianskej Blatnice. Jej dejinami sa vinie osobitným spôsobom pôsobenie „posvätná“ - pôsobenie Kristovej Cirkvi. Nie je to iba pridaný podiel, ale podstatná, regulujúca sila duchovnosti a kultúrnosti človeka a obyvateľov Nitrianskej Blatnice, ktorým žičím, aby si tieto hodnoty verne zachovali, a by ich sprevádzalo Božie požehnanie v ich úsiliach.

Mons. Viliam Judák,
nitriansky biskup
Nitra 15. októbra 2010